

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
STATSRÅD Einar Steensnæs

UTKAST
KONGELIG RESOLUSJON

Forskrift om endring i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet

Kongelig resolusjon av --. ----- 2002

(Foredratt av statsråd)

Forskrift om endring i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet

1. Innledning og sammendrag

Den norske gassvirksomheten er inne i en omstillingsperiode. Gassforhandlingsutvalget (GFU) ble permanent avviklet fra 1. januar 2002 og selskapene avsetter nå sin naturgass på individuell basis. I forbindelse med delprivatiseringen av Statoil ble det etablert et eget 100% statlig eiet selskap, Gassco AS, som opererer den største delen av gasstransportsystemet og derved sikrer nøytralitet og effektivitet i drift og videreutvikling av dette. Videre har Stortinget vedtatt lovendringer for å gjennomføre reglene i Europaparlaments- og Rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarkedsdirektivet) i nasjonal lovgivning.

I forbindelse med behandlingen av St. prp. nr. 36 (2000-2001) ba Stortinget om at det skulle innledes forhandlinger mellom aktuelle eiere med siktemål å oppnå en ny, enhetlig eierstruktur for rørledninger og transportrelaterte anlegg for naturgass. Et felles eierskap til infrastrukturen vil legge til rette for mer effektiv drift og videreutvikling av transportsystemet. Eierne av rørledninger og behandlingsanlegg for naturgass har meddelt departementet at de er enige om vilkårene for etablering av en ny, enhetlig eierstruktur (Gassled).

Avviklingen av GFU-ordningen og overgangen til selskapsbasert salg, samt gjennomføringen av gassmarkedsdirektivet i nasjonal lovgivning nødvendiggjør endringer i dagens ordning for fordeling av kapasitet i rørledninger og tilknyttede anlegg for naturgass. Det er viktig at det etableres objektive og transparente betingelser for transport av naturgass på norsk sokkel. Prinsipper for adgang til rørledningene (adgangsregime) vil bli fastsatt ved tilføyelse av et nytt kapittel i petroleumsforskriften. Tariffer vil bli gitt i en egen forskrift fastsatt av departementet.

Adgangsregimet som foreslås fastsatt består av et regulert førstehåndsmarked der ledig kapasitet etter nærmere regler tildeles brukere som har et behørig begrunnet rimelig behov for transport. Tariffen for rett til bruk av kapasitet vil være regulert av myndighetene. Videre består adgangsregimet av et annenhåndsmarked der kapasitet kan overføres mellom brukere etter tildeling i førstehåndsmarkedet, dersom behovene for transport endres.

Gassco tillegges en sentral rolle i det nye gassforvaltningssystemet. Forskriftsutkastet slår fast Gasscos operatøransvar for driften og videreutviklingen av transportsystemet, samt at Gassco som operatør innen forskriftenes rammer vil være ansvarlig for håndhevelse av adgangsregimet for Gassled. Som en uavhengig aktør med full oversikt over utnyttelse og utvikling av systemet vil Gassco kunne løse disse oppgavene nøytralt og effektivt.

2. Bakgrunn

Det norske gassforvaltningssystemet har vært gjenstand for betydelige endringer i den senere tid. Disse kan i hovedsak oppsummeres som følger:

- Ved kongelig resolusjon 1. juni 2001 ble det besluttet å avvikle GFU-ordningen med virkning fra 1. januar 2002. Dette innebærer at selskapene kan selge sin naturgass på individuell basis.
- I forbindelse med behandlingen av St. prp. nr. 36 (2000-2001), vedtok Stortinget 26. april 2001 å opprette et uavhengig transportselskap for gass og at operatørskapet for rørledninger og transportrelaterte anlegg skulle overføres til selskapet. Gassco ble opprettet 14. mai 2001 og fikk overført operatørskap i aktuelle rørledninger og anlegg med virkning fra 1. januar 2002.
- Stortinget har ved behandlingen av St. prp. nr. 42 (2001-2002) samtykket til innlemmelsen av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen. Stortinget har videre vedtatt lovendringer til gjennomføring av direktivets regler i nasjonal lovgivning, jfr. Ot. prp. nr. 81 (2001-2002).

I forbindelse med behandlingen av St. prp. nr. 36 (2000-2001) ba Stortinget om at det skulle innledes forhandlinger mellom aktuelle eiere med siktemål å oppnå en ny, enhetlig eierstruktur for rørledninger og transportrelaterte anlegg for naturgass. En helhetlig infrastruktur legger til rette for mer effektiv drift og videreutvikling av transportsystemet. Eierne av rørledninger og behandlingsanlegg for naturgass har meddelt departementet at de er enige om vilkårene for etablering av et nytt, felles eierskap (Gassled).

Avviklingen av GFU-ordningen og gjennomføringen av gassmarkedsdirektivet i norsk rett nødvendiggjør endringer i dagens ordning for fordeling av kapasitet i rørledninger og tilknyttede anlegg for naturgass. I tillegg gir et felles eierskap for rørledninger og transportrelaterte anlegg mulighet for å etablere et helhetlig adgangsregime som bidrar til en mer effektiv utnyttelse av transportsystemet.

3. Transportsystemet

Kostnadsstrukturen i gasstransport karakteriseres av store etableringskostnader og lave driftskostnader. Utbygging av rørledninger er kapitalintensivt. Transport av naturgass i rørledning har stordriftsfordeler i en slik skala at dette utgjør et naturlig monopol. Naturlige monopoler tillates ikke å utnytte sin sterke posisjon, men drives med en regulert forrentning av investert kapital. Avkastningen i rørledningene er derfor regulert av myndighetene. Tariffer i nyere rørledninger er fastsatt slik at eierne kan forvente en realavkastning på om lag 7 prosent før skatt på totalkapitalen, med mulighet for mindre tilleggsinntekter for å stimulere til økt utnyttelse og kostnadseffektiv drift.

Transportsystemet for naturgass skal bidra til god ressursforvaltning. Det må legges til rette for best mulig utvinning av naturgassressursene gjennom sikker og effektiv levering av naturgass fra norsk sokkel til lavest mulig kostnad. Samtidig må industrien ha insentiver til å foreta riktige ytterligere investeringer i transportsystemet.

Gasstransportsystemet må virke nøytralt i forhold til aktører som har behov for å transportere naturgass. Naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang på ikke-

diskriminerende, objektive og transparente vilkår. Det legges vekt på at systemet skal være enkelt og oversiktlig for å redusere administrasjons- og transaksjonskostnadene.

Prinsipper for adgang til rørledningene og for tariffene fastsettes i forskrift. Prinsipper for adgang vil gjelde for alle systemer for transport og tilknyttet behandling av naturgass på norsk sokkel. For den delen av transportsystemet som omfattes av den nye, enhetlige eierstrukturen legger en opp til regulering av tariffen i egen forskrift.

Det nye kapitlet til petroleumsforskriften fastslår hovedprinsippene for det nye adgangsregimet. Departementet kan gi utfyllende regler i forskrift fastsatt av departementet, eller i enkeltvedtak. Spesielt vil departementet fastsette forskrift om fastsettelse av tariffen for bruk av bestemte innretninger – nærmere bestemt de innretninger som utgjør Gassled. Dagens prinsipper for fastsettelse av tariffen som sikrer eierne en rimelig avkastning samtidig som det forhindrer at det tas ut merprofitt i rørledningene, vil videreføres.

4. Felles eierskap

Gasstransportørledningene og tilknyttede anlegg på norsk kontinentalsokkel er i dag organisert i en rekke ulike interessentskap med oljeselskaper og staten som eiere. Den gjensidige avhengigheten mellom de ulike rørledningene tilsier at rørledningsnettene må opereres som et helhetlig transportsystem. Dette er ivare tatt gjennom opprettelsen av Gassco, som operatør for rørledningene og transportrelaterte anlegg. Eierskapet i gasstransportsystemet bør også reflektere denne enhetlige strukturen.

Stortinget ba i Innst. S. nr. 198 (2000-2001) om at departementet innkalte de aktuelle selskapene til forhandlinger med siktemål å etablere en enhetlig eierstruktur for gasstransport. I juni 2001 fulgte departementet dette opp med et brev til eierne av den relevante gassinfrastrukturen, der det ble bedt om at slike forhandlinger ble innledet.

Rettighetshaverne har meddelt departementet at de er enige om vilkårene for etablering av et felles eierskap i gasstransportsystemet på norsk kontinentalsokkel. Alle rik- og tørrgassanlegg som brukes av andre enn eierne (tredjepartsbruk), vil omfattes av den nye eierstrukturen.

Organisering av gasstransportvirksomheten i ett interessentskap vil gi positive effekter i drift og utvikling av transportsystemet.

Departementet tar sikte på at den nye eierstrukturen, Gassled, vil være gjeldende fra 1. januar 2003. Den er nå gjenstand for særskilt myndighetsbehandling.

5. Styring av kapasitet i rørledningene og anlegg – adgangsregime

I dag markedsføres kapasitet i rørledningene og transportrelaterte anlegg av rettighetshaverne i de ulike interessentskapene i fellesskap. Dette må endres etter utviklingen av GFU-ordningen og overgangen til selskapsbasert salg av naturgass. For å ivareta hensynet til alle brukere og effektiviteten i transportsystemet, må det etableres ikke-diskriminerende og transparente betingelser for adgang til rørledningene for transport av naturgass (adgangsregime).

Reglene som foreslås skal sammen med lovvedtaket i Stortinget 21. juni 2002 om vedtak til lov om felles regler for det indre marked for naturgass mv. gjennomføre gassmarkedsdirektivet i petroleumsløvgivningen, jfr. også Ot.prp. nr. 81 (2001-2002),

og Innst. O. nr. 84 (2001-2002). Videre skal de foreslåtte endringene etablere et system for adgang til oppstrøms gassrørledningsnett som er tilpasset selskapsbasert salg av naturgass fra norsk kontinentalsokkel og ny eierstruktur for rørledninger og behandlingsfasiliteter.

Det helhetlige gasstransportsystemet, Gassled, brukes av andre enn eierne. Det er derfor viktig at departementet fastsetter tariffene for denne delen av gassvirksomheten for å sikre brukere adgang på like vilkår. Tariffbetalingene vil tilflyte eierne av Gassled via Gassco, og vil være i samsvar med departementets tidligere fastsatte, tillatte totale avkastning på investeringene i rørledningssystemet. Departementet vil fastsette tariffer for Gassled i en egen forskrift.

Adgangsregimet som foreslås etablert består av et regulert førstehåndsmarked der ledig kapasitet etter nærmere regler tildeles brukere som har et behørig begrunnet rimelig behov for transport. Tariffen for rett til bruk av kapasitet vil være regulert av myndighetene. Videre består adgangsregimet av et annenhåndsmarked der kapasitet kan overføres mellom brukere etter tildeling i førstehåndsmarkedet, dersom behovene for transport endres. Pris og andre vilkår for bruk av kapasitet som overføres ved avtale i annenhåndsmarkedet vil bli fremforhandlet mellom partene. Annenhåndsmarkedet vil bidra til å oppnå en mer effektiv fordeling av kapasitet.

Førstehåndsmarkedet

All tildeling av ledig kapasitet baseres på brukernes behov for transport eller behandling av naturgass. Eiere av oppstrøms gassrørledningsnett vil kunne reservere deler av ledig kapasitet før den tildeles andre. Ledig kapasitet som eierne ikke har behørig begrunnet rimelig behov for, skal tildeles andre enn eierne etter nærmere regler som beskrevet under. All tildeling av ledig kapasitet skal skje på ikke-diskriminerende og objektive vilkår.

Dersom summen av alle reserverasjoner ikke overstiger tilgjengelig ledig kapasitet, skal rett til bruk av kapasiteten tildeles i henhold til nevnte reserverasjoner. Overskytende ledig kapasitet som ble utlyst for reserverasjon, tildeles fortløpende til de brukere som etterspør denne kapasiteten.

Dersom det på den annen side ikke er tilstrekkelig ledig kapasitet til å oppfylle alle etterspurte reserverasjoner, skal tildeling av slik kapasitet skje ved hjelp av en fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkel baseres på brukernes behov for kapasitet og skal ta hensyn til brukerens eventuelle egen forventede produksjon i tillegg til kjøp, salg og lån av naturgass. Brukerne tildeles således rett til bruk av ledig kapasitet i henhold til sin relative andel av det totale behovet for transport av naturgass.

Det har vært vurdert å tildele eventuell knapp kapasitet i førstehåndsmarkedet basert på betalingsvilje, men det er ikke mulig å få til et velfungerende system da eiere av transportsystemet vil stå overfor andre grensekostnader enn de som ikke er eiere. Knapp kapasitet tildeles derfor i førstehåndsmarkedet basert på behov for transport. Når den som har rett til bruk av kapasitet ikke lenger selv har behørig begrunnet rimelig behov for hele eller deler av denne, skal andre som oppfyller vilkårene for transport ha rett til adgang til denne kapasiteten.

Rett til bruk av ledig kapasitet vil tildeles i førstehåndsmarkedet til regulerte tariffer for oppstrøms gassrørledningsnett med tredjepartsbruk (Gassled). Slik tariff betales for reservert kapasitet uavhengig av gjennomstrømning, dvs. uten hensyn til om den kapasiteten faktisk blir benyttet.

Annenhåndsmarkedet

For å sikre god ressursforvaltning vil rett til bruk av kapasitet kunne overføres mellom brukere dersom behovene for transport endres etter tildeling i førstehåndsmarkedet. En slik overføring vil være basert på betalingsvilje.

Pris og andre vilkår for rett til bruk av kapasitet som overføres ved avtale i annenhåndsmarkedet vil bli fremforhandlet mellom selger og kjøper, men vilkårene for slik overføring kan kreves oversendt departementet eller den departementet utpeker. Departementet kan i visse situasjoner også gripe inn i annenhåndsmarkedet.

Kapasitetsstyring i et ressursforvaltningsperspektiv

Forskriften legger i hovedsak opp til at tildeling av ledig kapasitet i førstehåndsmarkedet, og muligheten for overføring av slik kapasitet i annenhåndsmarkedet, vil gi en forsvarlig fordeling av transportkapasitet i et ressursforvaltningsmessig perspektiv. Imidlertid sikrer departementet seg retten til å gripe inn i fordelingen både i første- og annenhåndsmarkedet for å sikre god ressursforvaltning.

Gasscos rolle

Opprettelsen av Gassco som en uavhengig operatør for rørledninger og transportrelaterte anlegg, sørger for nøytralitet og ivaretar samordningsfordelene ved det helhetlige systemet. Gassco skal ha en sentral rolle i videreutviklingen av gasstransportsystemet. Ved at Gassco har totalansvaret for transportsystemet økes effektiviteten i drift og utvikling av det.

Forskriften slår fast Gasscos systemansvar. Dette innebærer at Gassco har ansvar for driften av det integrerte transportsystemet og for videreutviklingen av dette, samt administrasjonen av adgangsregimet for transportsystemet. Operatøren skal opptre uavhengig og eier kan ikke instruere operatøren i utførelsen av oppgaver som er tillagt operatøren i eller i medhold av forskriftene.

Gasstransportsystemet er integrert, og det vil være betydelig gjensidig påvirkning mellom enkeltaktørers bruk av systemet. Det er således behov for å koordinere virksomheten. Operatøren gis derfor i visse tilfeller rett til å kreve overfor brukere og produsenter at de tilpasser sin virksomhet for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning og effektiv drift av systemet.

Gassco skal ha overordnet tilsyn med den samlede transportinfrastrukturen på norsk kontinentalsokkel og vil ha et særskilt ansvar for videreutviklingen av systemet. Spesielt innebærer dette koordinering av prosesser knyttet til utbedringer og utvidelser av systemet. Derigjennom skal Gassco arbeide for en helhetlig videreutvikling av transportsystemet.

For den delen av transportsystemet som omfattes av den nye, enhetlige eierstrukturen (Gassled), skal Gassco foreta tildeling av ledig kapasitet i førstehåndsmarkedet. Videre vil Gassco legge til rette for overføring av ubenyttet kapasitet i annenhåndsmarkedet. Gassco vil ha oversikt over kapasitetstildelingen og kapasitetsutnyttelsen til enhver tid. Dette er viktig for

operatørens arbeid og for at tredjeparter skal kunne få informasjon om tilgjengelig kapasitet i systemet.

Som en uavhengig aktør med full oversikt over utnyttelse og utvikling av systemet vil Gassco kunne løse disse oppgavene nøytralt og effektivt.

6. Generelle merknader

Bestemmelsene i nytt kapittel 9 i petroleumsforskriften regulerer transport av naturgass i rørledninger fra norsk kontinentalsokkel og behandling i tilknyttede anlegg. Bestemmelsene i kapittel 9 er utformet innenfor rammen av gassmarkedsdirektivet (Europaparlaments- og Rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass). Bestemmelsene skal sammen med petroleumsloven § 4-8 første ledd nytt annet og tredje punktum, oppfylle Norges forpliktelser om gjennomføring av direktivets regler om oppstrøms gassrørledningsnett. Forpliktelsene etter gassmarkedsdirektivet er å sikre at naturgassforetak og kvalifiserte kunder slik disse er definert i direktivets artikkel 18, gis rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, herunder anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang, i samsvar med direktivets artikkel 23. Unntatt fra denne retten til adgang er de deler av slike oppstrøms gassrørledningsnett og anlegg som brukes til lokal produksjonsvirksomhet ved den forekomst der naturgassen produseres.

Departementet ser nå behov for å forskriftsfeste regler om adgang til oppstrøms gassrørledningsnett., bl.a. i form av at tariffene for rett til bruk fastsettes av departementet i en egen forskrift. Dette gjelder særlig hvor oppstrøms gassrørledningsnett brukes av andre enn eier og/eller hvor flere oppstrøms gassrørledningsnett er samlet i én eierstruktur. Dette vil være tilfellet for det nye interessentskapet Gassled, som etablerer en ny enhetlig eierstruktur for de fleste norske gassrørledningene og tilknyttede behandlingsanlegg. Det heleide statlige selskapet Gassco er operatør for Gassled. De foreslåtte reglene vil i slike tilfeller bidra til å sikre at naturgassforetak og kvalifiserte kunder gis adgang til tilgjengelig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett på objektive og ikke-diskriminerende vilkår.

I kapittel 9 legges det opp til et skille mellom oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer i en egen forskrift (Gassled), og oppstrøms gassrørledningsnett hvor aktørene selv har anledning til å fremforhandle kommersielle avtaler om rett til bruk som tidligere. Videre vil avtaler om bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer, måtte inngås i tråd med standardavtaler utarbeidet av operatøren og godkjent av departementet. I øvrige oppstrøms gassrørledningsnett skal avtaler om rett til bruk godkjennes av departementet etter petroleumsloven § 4-8 på samme måte som tidligere. Adgangen for departementet til å fastsette tariffer er likevel ikke begrenset til de tilfeller som er nevnt over.

Departementsfastsatte tariffer vil bidra til god forutberegnlighet og gjennomsiktighet for potensielle brukere av oppstrøms gassrørledningsnett, og således bidra til å sikre naturgassforetak og kvalifiserte kunder adgang til disse. Fastsatte og på forhånd kjente tariffer vil dessuten legge til rette for en god ressursforvaltning, samtidig som det vil kunne forenkle eksisterende komplekse kommersielle arrangementer.

Skillet mellom de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer og de øvrige, fremkommer ved at ikke alle bestemmelsene i kapittel 9 gjøres gjeldende for samtlige oppstrøms gassrørledningsnett på eller fra norsk kontinentalsokkel. Etter § 69 første ledd skal

enkelte bestemmelser kun få anvendelse for de oppstrøms gassrørledningsnett og innretninger for øvrig som omfattes av en egen forskrift om fastsettelse av tariffer.

7. Merknader til den enkelte bestemmelse i forskriften

Til § 59

§ 59 første ledd:

Hovedregelen i kapittel 9 fremgår av § 59 første ledd, hvoretter naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, herunder til anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang. Bestemmelsen reflekterer hovedregelen i gassmarkedsdirektivet artikkel 23 nr. 1. Rett til adgang innebærer at eier av oppstrøms gassrørledningsnett, eller operatør på vegne av eier, ikke kan opptre på en måte som, i strid med reglene i forskriften, hindrer naturgassforetak og kvalifiserte kunder å få adgang til oppstrøms gassrørledningsnett. Videre innebærer retten til adgang bl.a. at eier av oppstrøms gassrørledningsnett, eller operatøren, ved forespørsel fra naturgassforetak og kvalifiserte kunder om rett til bruk av kapasitet, vil få en plikt til å la disse få rett til bruk av tilgjengelig kapasitet i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett på objektive og ikke-diskriminerende vilkår, såfremt øvrige vilkår for slik bruk etter dette kapittel er oppfylt. Naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett når det er ledig kapasitet og når den som i utgangspunktet har rett til bruk av kapasiteten ikke selv lenger har behørig begrunnet rimelig behov for denne kapasiteten, jfr § 64 annet ledd.

"Naturgassforetak" og *"kvalifisert kunde"* er definert i petroleumsloven § 1-6 hhv. nytt pkt. n) og o). *"Eier"* defineres i § 60 første ledd. Ledig kapasitet defineres nærmere i § 60 annet ledd.

Reglene i kapittel 9 gjelder for oppstrøms gassrørledningsnett, herunder anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang. *"Oppstrøms gassrørledningsnett"* er definert i petroleumsloven § 1-6, nytt pkt. m). Anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang vil også anses som del av oppstrøms gassrørledningsnett. Dette vil blant annet omfatte innretninger hvor gassen klargjøres for videre transport i en oppstrømsrørledning, eksempelvis Draupner E og S, hvor gasstrømmer blandes for å sikre rett kvalitet. Det er et vilkår for adgang til slike tilknyttede tekniske tjenester at adgangen kreves i forbindelse med adgang til oppstrøms gassrørledningsnett. Det er med andre ord ikke tale om en selvstendig rett til adgang til slike tekniske tjenester.

Departementet kan etter § 69 annet ledd særskilt bestemme at reglene i kapittel 9 om oppstrøms gassrørledningsnett også skal gjelde for andre tilknyttede anlegg til oppstrøms gassrørledningsnett. Dette gjelder selv om disse ikke yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, jfr i denne forbindelse merknadene til § 69 annet ledd.

For at naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til tilgjengelig kapasitet må disse ha et *"behørig begrunnet rimelig behov for transport og/eller behandling av naturgass"*. Dette er i samsvar med gassmarkedsdirektivet artikkel 23 nr. 2 c). Regelen

innebærer at naturgassforetak og kvalifiserte kunder for å få rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett etter bestemmelsene i dette kapittel, må sannsynliggjøre at de har behov for denne kapasiteten. Naturgassforetak og kvalifiserte kunder har ikke rett til adgang til slik kapasitet utover det behovet de har for transport av naturgass. Behov for kapasitet har naturgassforetak og kvalifiserte kunder som har eller vil få egen produksjon eller som har kjøpt, lånt, byttet eller skal kjøpe, låne eller bytte naturgass, og den aktuelle naturgassen kan, og det er sannsynlig at den skal, leveres gjennom det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnettet. I slike tilfeller kan naturgassforetak og kvalifiserte kunder reservere kapasitet som står i forhold til det behovet disse har og som gir en rimelig fleksibilitet i forhold til aktuelle leveranser av naturgass. Når det gjelder den nærmere forståelse av begrepet "*behørig begrunnet rimelig behov*" vises det for øvrig til det som sies om dette i merknadene til § 61 syvende ledd. I de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer (Gassled) vil det være operatøren som tar stilling til hvorvidt det foreligger et behørig begrunnet rimelig behov, jfr § 59 siste ledd og § 69 første ledd annet punktum.

Uttrykket "*transport og/eller behandling*" er inntatt for å understreke at enkelte av oppstrøms gassrørledningsnettene som omfattes av reglene i kapittel 9 kun tilbyr transport, andre kun behandlingstjenester, mens atter andre tilbyr begge deler. Alt etter hvilke oppstrøms gassrørledningsnett et naturgassforetak eller en kvalifisert kunde ønsker adgang til, vil disse ha rett til adgang såfremt de har eller vil få et behov for enten transport eller behandling eller begge deler.

Den som ønsker å få adgang til bruk av kapasitet må selv ta initiativ for å skaffe seg slik adgang. At naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett betyr videre ikke at tilgjengelig kapasitet skal stilles til disposisjon for disse uten betingelser. Det kan kreves betaling for å få adgang til slik kapasitet, og det kan stilles andre saklige, ikke-diskriminerende og objektive vilkår, eksempelvis krav om betalingsikkerhet. For de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffene vil det, i den grad dette ikke er regulert i standardavtalen, jfr. § 65 annet og tredje punktum, være operatøren som avgjør hva som er øvrige vilkår som kan stilles, jfr § 59 siste ledd og § 69 første ledd annet punktum.

§ 59 annet ledd:

I annet ledd fastslås det at eier av oppstrøms gassrørledningsnett og den som har rett til bruk av dette, eller operatøren på vegne av disse, plikter å motta og sørge for at forespørsler om adgang til bruk av kapasitet behandles innen rimelig tid. På dette grunnlag vil den som har behov for transport av naturgass til enhver tid vite hvor han kan henvende seg for å få behandlet en forespørsel om adgang til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. Hva som er rimelig tid vil variere og kan ikke fastslås konkret. Dersom det dreier seg om små volumer innen kort tid, må henvendelsen behandles deretter, slik at behandlingen av forespørselen ikke blokkerer for retten til adgang. Er det derimot tale om et større volum lenger frem i tid, vil det kunne brukes noe mer tid.

§ 59 tredje ledd:

Første punktum fastsetter at visse tekniske og operasjonelle vilkår må være oppfylt for at naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett. For det første er det et vilkår at den aktuelle naturgassen har: "*spesifikasjoner som med rimelighet er forenlige med tekniske og operasjonelle krav for det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnettet*". Bakgrunnen for at det stilles krav om at den aktuelle naturgass skal ha bestemte spesifikasjoner er blant annet at det kan være store variasjoner i sammensetning av

denne i de forskjellige oppstrømsrørledningene. Dette både fordi det er stor forskjell på gass fra de enkelte feltene og fordi ulike oppstrømsrørledninger transporterer både prosessert og uprosessert gass. Spesifikasjonene kan være uforenlige på grunn av forhold ved selve gassen eller ved infrastrukturen. Et hovedskille når det gjelder forhold ved gassen går mellom rikgass og tørrgass. Rikgass er stort sett ikke prosessert og inneholder våte komponenter (våtgass), mens i tørrgass er våtgassen skilt ut.

Dersom den gassen som ønskes transportert er levert fra de samme feltene som øvrig naturgass i rørledningen, vil spesifikasjonene normalt ikke være uforenlige. Problemstillingen knyttet til uforenlige tekniske spesifikasjoner antas å være særlig aktuell dersom det ønskes levert naturgass fra et felt med spesielle karakteristika, eller dersom det ønskes brukt en spesiell transportrute for naturgassen.

Under kravet til at aktuell naturgass må ha spesifikasjoner som er innbyrdes forenlige med tekniske og operasjonelle krav for det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett, er hensynet til *"leveransekravene"* nevnt som et særlig forhold. Sammensetningen av naturgass i tørrgassrørledningene fra norsk kontinentalsokkel er tilpasset spesifikasjonskrav i gassalgsavtalene, eksempelvis krav om CO₂ innhold eller brennverdi. Et vilkår for adgang er at den naturgassen som ønskes transportert sammen med øvrig naturgass som allerede transporteres i røret, kan tilpasses disse kravene. En slik tilpasning av kravene kan skje dersom det finnes egnede prosesseringsfasiliteter med tilstrekkelig kapasitet, eller dersom naturgassen eksempelvis i henhold til avtale kan blandes med andres naturgass.

Vilkåret for rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett er at spesifikasjonene for den aktuelle naturgassen *"med rimelighet"* vil være forenlige med tekniske og operasjonelle krav. Det betyr at naturgassforetak og kvalifiserte kunder har rett til bruk av kapasitet selv om spesifikasjonene i utgangspunktet ikke er forenlige, dersom dette kan løses *"med rimelighet"*, det vil si at det kan løses rimelig enkelt. Dette kriteriet stiller ikke strenge krav til eier eller operatøren. Ved vurderingen av hva som kan skje *"med rimelighet"* må det ses hen til de følgene tilpasningen gir i form av tekniske problemer og praktiske og økonomiske følger, eksempelvis som følge av økt arbeidsmengde, endret tidsbruk og innarbeiding av nye rutiner.

For å kunne transportere naturgass i oppstrøms gassrørledningsnett stilles det videre krav om at den aktuelle naturgass leveres med *"tilstrekkelig trykk ved inngangen til at slik naturgass kan nå utgangen"*. Dette kravet er begrunnet i at det er en absolutt forutsetning for transport av naturgass i rørledninger at det finnes tilstrekkelig trykk til å transportere den til utgangen av den aktuelle rørledningen. Den som ønsker å bruke kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett må således være i stand til å levere naturgass med tilstrekkelig trykk.

§ 59 fjerde ledd

Etter fjerde ledd første punktum kan *"operatøren"* nekte adgang når vilkårene for rett til bruk etter denne bestemmelsen ikke er oppfylt. Det betyr at operatøren tar stilling til hvorvidt naturgassforetak og kvalifiserte kunder har et behørig begrunnet rimelig behov for transport og/eller behandling av naturgass, og til hvorvidt naturgass for transport og/eller behandling har spesifikasjoner som med rimelighet er forenlig med tekniske og operasjonelle krav for oppstrøms gassrørledningsnett, og med leveransekravene. For de oppstrøms gassrørledningsnett som omfattes av Gassled er Gassco operatør. Ved utførelsen av disse oppgavene kan operatøren ikke under noen omstendighet instrueres av eier av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett, jfr § 69 første ledd annet punktum

Til § 60

Bestemmelsen gir enkelte definisjoner for dette kapittel og bestemmelser gitt i medhold av dette kapittel.

§ 60 første ledd:

Første ledd er en definisjon av eier. Eier er i dette kapittel både interessentskap og selskap som eier oppstrøms gassrørledningsnett, og den enkelte deltaker i slike interessentskap eller selskap. Hvorvidt en bestemmelse som bruker uttrykket "eier" i det konkrete tilfelle kun retter seg mot interessentskapet/selskapet eller kun den enkelte deltaker, eller begge deler, vil kunne variere. Det må foretas en fortolkning i det enkelte tilfelle for å avgjøre dette.

§ 60 annet ledd:

Annet ledd er en definisjon av ledig kapasitet. Ledig kapasitet i dette kapitlet er den kapasitet som er fysisk tilgjengelig når en har tatt hensyn til den kapasitet som er nødvendig for å oppfylle eksisterende forpliktelser til bruk av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett, og når en har tatt hensyn til at en effektiv drift ikke alltid tilsier at det er hensiktsmessig å utnytte all fysisk tilgjengelig kapasitet i alle rørledninger. Det kan, av hensyn til en best mulig utnyttelse av flere rør samlet, eller av hensyn til vedlikehold, eller for å opprettholde et riktig trykk, være nødvendig å ikke benytte fysisk kapasitet fullt ut i enkelte rørledninger. Det er kun den kapasitet som er ledig etter at en har tatt hensyn til de nevnte forhold som er ledig kapasitet i denne forskriftens forstand.

Den vesentlige begrensning i definisjonen i annet ledd av hva som er ledig kapasitet, følger av henvisningen til at ledig kapasitet ikke omfatter den kapasitet som er nødvendig for å oppfylle forpliktelser i forhold til de som allerede har en rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett. Slik rett til bruk kan skrive seg fra avtaler inngått før ikrafttredelsen av denne forskriften og fra senere inngåtte avtaler. Dersom det finnes en rett til bruk av kapasiteten er denne kapasiteten som et utgangspunkt ikke ledig.

§ 60 tredje ledd:

Tredje ledd definerer avtale i førstehåndsmarkedet. Slik avtale er avtale inngått med eier som sådan, det vil si med eier i egenskap av eier. I et interessentskap vil det være interessentskapet som vil kunne opptre som eier i egenskap av eier. Avtale om bruk av oppstrøms gassrørledningsnett inngått med andre enn eier i denne betydning, er avtale i annenhåndsmarkedet, jfr. fjerde ledd.

§ 60 fjerde ledd:

Fjerde ledd definerer avtale i annenhåndsmarkedet. Avtale i annenhåndsmarkedet er annen overføring av rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett enn den som skjer ved avtale i førstehåndsmarkedet. Overføring av rett til bruk av kapasitet ved avtale i annenhåndsmarkedet vil alltid skje avledet av en rett til bruk av kapasitet ervervet ved avtale i førstehåndsmarkedet. En rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett kan ved avtale i annenhåndsmarkedet overdras i flere ledd hvorav alle vil være avtale i annenhåndsmarkedet.

§ 60 femte ledd:

Femte ledd definerer tariff i forhold til kapittel 9. Tariff er betaling for rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. For de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer vil ledig kapasitet som fordeles i førstehåndsmarkedet være regulert. Rett til bruk av kapasitet som omsettes i annenhåndsmarkedet vil ikke være undergitt regulerte tariffer – her vil tariffer i utgangspunktet bli fremforhandlet mellom partene i den aktuelle avtale i annenhåndsmarkedet eller omsatt på markedsplassen, jfr. § 64 fjerde ledd.

Til § 61

§ 61 første ledd:

§ 61 unntatt syvende ledd første punktum gjelder kun for oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer, jfr § 69 første ledd. Dette vil i praksis omfatte de rørledninger som inngår i Gassled. For disse oppstrøms gassrørledningsnett følger det av § 61 første ledd at all ledig kapasitet i førstehåndsmarkedet skal gjøres tilgjengelig samlet gjennom operatøren. Videre skal avtale om bruk i førstehåndsmarkedet inngås med operatøren på vegne av eier. I annet punktum fastslås det at det ikke kan inngås avtale om bruk av ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett med andre enn naturgassforetak og kvalifiserte kunder.

Begrunnelsen for at den ledige kapasiteten i disse oppstrøms gassrørledningsnettene skal tilbys samlet gjennom operatøren er todelt. For det første vil det i slike oppstrøms gassrørledningsnett kunne være et stort antall eiere. For å få adgang til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer, skal det således ikke være nødvendig for en potensiell bruker å henvende seg til hver enkelt eier for å få oversikt over ledig kapasitet. For det andre vil eierne av slike oppstrøms gassrørledningsnett ikke ha kommersiell frihet med hensyn til å forhandle med potensielle brukere om vilkårene for adgang til bruk av ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. Dette fordi tariffen i førstehåndsmarkedet er fastsatt av departementet og det i førstehåndsmarkedet skal benyttes standardavtale utarbeidet av operatøren og godkjent av departementet, jf § 65 annet ledd. Bestemmelsen innebærer videre at også den enkelte eier i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett må henvende seg til operatøren for å få adgang til bruk av ledig kapasitet i dette. I den forbindelse vises det likevel til § 61 siste ledd hvoretter eier er gitt førsteprioritet ved fordeling av ledig kapasitet i førstehåndsmarkedet.

§ 61 annet, tredje, fjerde og femte ledd:

Bestemmelsene inneholder regler om hvordan ledig kapasitet skal gjøres tilgjengelig i oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet har fastsatt tariffene (Gassled). Operatøren er ansvarlig for praktiseringen av disse reglene, for Gassled vil det si Gassco. Det er kun hovedreglene som fastsettes i tredje, fjerde og femte ledd. Operatøren vil innenfor rammen av bestemmelsene selv måtte fastsette de nærmere prosedyrer for reservering av kapasitet i førstehåndsmarkedet. Departementet forutsetter at operatøren vil konsultere brukerne før slike nærmere prosedyrer fastsettes, men understreker at det er operatøren som avgjør hvordan disse nærmere prosedyrene skal fastsettes og hvordan reglene i denne forskriften praktiseres, jfr § 69 første ledd annet punktum. Når det gjelder fastsettelse av hva som er fysisk tilgjengelig kapasitet kreves det godkjenning også fra interessentskapet, fattet i samsvar med den alminnelige stemmeregel, jfr bestemmelsens § 61 annet ledd. Fysisk tilgjengelig kapasitet er utgangspunktet for fastsettelse av ledig kapasitet, jfr definisjonen i § 60 annet ledd. Naturgassforetak og kvalifiserte kunder kan reservere kapasitet for den tidsperiode de har et behørig begrunnet rimelig behov for kapasiteten.

§ 61 sjette ledd:

Sjette ledd gir regler for prioritering dersom etterspurt kapasitet overstiger den ledige kapasitet som er tilgjengelig. For prioritering i slike tilfeller skal det fastsettes en fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkelen skal fastsettes av operatøren og skal gjelde for et gitt tidsrom. I Gassled er det som nevnt Gassco som er operatør. Det vises i denne forbindelse til § 69 første ledd annet punktum hvoretter eier av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett ikke vil ha innflytelse på fastsettelsen av denne fordelingsnøkkelen. Departementet antar at fordelingsnøkkelen i hovedsak vil fastsettes på årlig basis, men bestemmelsen åpner for at den kan fastsettes for andre tidsrom. Det kan også fastsettes en ny fordelingsnøkkel innenfor et allerede fastsatt tidsrom.

Ved fastsettelse av fordelingsnøkkelen skal det tas utgangspunkt i det behov den enkelte har for transport av naturgass, enten som følge av egen produksjon eller kjøp, salg, lån av naturgass eller en kombinasjon av disse og som medfører behov for transport og/eller behandling av naturgass. Dersom et selskap eksempelvis har en produksjon på 100, men allerede har solgt 10 på plattform som dette selskapet således ikke har behov for transport av, vil dette selskap sin fordelingsnøkkel fastsettes på bakgrunn av 90. Fordelingsnøkkelen fastsetter en proratarisk fordeling. Det er et vilkår for at produksjon, kjøp, salg og lån av naturgass skal kunne inngå i fordelingsnøkkelen at aktuell naturgass oppfyller vilkårene i § 59 tredje ledd.

For å kunne oppstille en prognose for produksjon på kort sikt vil operatøren måtte ta utgangspunkt i produksjonstillatelsene. Produksjonstillatelsene fastsetter den maksimale årlig mengde petroleum som kan tas ut fra det enkelte felt. I tillegg gis det innenfor rammen av en produksjonstillatelse rett til å ta ut volumer som ikke er tatt ut innenfor tidligere års produksjonstillatelser. Produksjonstillatelser for naturgass gis for tidsperioder av ulik lengde, ned til et år av gangen. Disse vil således ikke alltid kunne danne grunnlag for fordeling av ledig kapasiteten lenger frem i tid. For en prognose av hvilken produksjon et naturgassforetak eller kvalifisert kunde vil ha frem i tid, er det derimot naturlig å ta utgangspunkt i produksjonsforløpet godkjent i medhold av petroleumsløven § 4-4 første ledd. Godkjent produksjonsforløp må likevel justeres for eventuell kunnskap som er fremkommet etter tidspunktet for slik godkjennelse som sannsynliggjør at faktisk produksjon vil avvike fra dette. Det er naturlig at operatøren i slike spørsmål søker informasjon for å få et best mulig estimat for fremtidig produksjon. For felt på norsk kontinentalsokkel vil det være naturlig å innhente informasjon fra Oljedirektoratet.

Det kan videre tas hensyn til planlagt produksjon fra felt hvor det ennå ikke er godkjent produksjonsforløp i medhold av § 4-4 første ledd, det vil si for felt som ennå ikke har fått godkjent PUD etter petroleumsløven § 4-2. Rettighetshaver vil i slike tilfeller måtte foreta et anslag for fremtidig produksjon. Det er naturlig for operatøren å ta utgangspunkt i dette anslaget og søke annen relevant informasjon for å få fastslått godheten i dette før operatøren fastsetter hvilket anslag som skal legges til grunn for reservasjonen. I den grad det for disse feltene i ettertid forekommer avvik mellom det som anslås som grunnlag for reservasjonen og den senere godkjennelsen etter § 4-4 første ledd, kan reservasjonen i ettertid justeres av operatøren på grunnlag av det godkjente produksjonsforløpet. Dersom det ikke godkjennes et produksjonsforløp i medhold av § 4-4 første ledd for det aktuelle feltet, det vil si at en PUD-godkjennelse etter § 4-2 ikke gis, kan operatøren bestemme at reservasjonen som er gjort på dette grunnlag skal bortfalle i sin helhet.

§ 61 syvende ledd:

Av bestemmelsen fremgår det at det før ledig kapasitet fordeles, skal legges vekt på eierens rimelige behov for bruk av kapasiteten foran andre brukere. Dersom eier selv har et "*behørig begrunnet rimelig behov*" for kapasiteten, vil naturgassforetak og kvalifisert kunder således ikke ha rett til bruk av denne kapasiteten.

Et grunnleggende krav for å kunne ha behov for kapasitet er tilgang til naturgass som kan transporteres gjennom det relevante oppstrøms gassrørledningsnett. Tilgang til naturgass kan en ha enten gjennom egen produksjon eller ved kjøp eller lån av naturgass. Slik naturgass må kunne transporteres gjennom det relevante oppstrøms gassrørledningsnett.

Et eksempel på slikt "*behov*" i forhold til eksisterende kontrakter er forpliktelser eier som gasselger har under en gassalgskontrakt til å levere gassvolumer som kan variere innenfor et angitt bånd. En gasskjøper kan under en slik avtale ha rett til å avta varierende volumer innenfor gitte minimums- og maksimumsgrenser (oftest gitt både på daglig og årlig basis). Kjøperen kan således endre sine bestillinger på daglig basis. Selgeren er forpliktet til å levere i samsvar med bestillingene, og må kunne levere maksimalt volum alle dager med mindre avtalen selv gir anvisning på noe annet. Noen avtaler åpner også for at bestillinger kan endres innenfor visse grenser. Dette innebærer at i situasjoner hvor kjøperen bestiller mindre enn maksimumsgrensene, må selgeren likevel være forberedt på å levere maksimum. I enkelte tilfeller er det også knyttet geografisk fleksibilitet til kjøpers rettighet, slik at kjøper kan endre leveringspunkt på kort varsel. Selgers behov for kapasitet vil da endre seg tilsvarende. Selgerens behov for å beholde kapasitet for å kunne imøtekomme slike maksimale leveranseforpliktelser anses å være et rimelig behov i forhold til bestemmelsen. Behørig begrunnet rimelig behov for kapasitet vil man også kunne ha for å ha mulighet til å operere i et kortsiktig marked.

Andre eksempler på slike behov kan være reservoarhensyn. Usikkerhet med hensyn til fremtidig reservoarutvikling, behov for kortsiktig eller langsiktig gassinjeksjon og andre lignende hensyn kan være grunnlag for å få tildelt ledig kapasitet. Det samme gjelder produksjonshensyn. Dette vil kunne omfatte behov for å ta høyde for variert avtak av gassproduksjonen i assosierte gassfelt.

Et behørig begrunnet rimelig behov for kapasitet kan også foreligge i situasjoner hvor et felt ikke er kommet i produksjon, men plan for utbygging og drift er godkjent, eller slik plan er under utarbeidelse.

Eierens fortrinnsrett etter § 61 syvende ledd er oppad begrenset til det dobbelte av dennes eierandel i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett. Det vil si at om et selskap eier 10 prosent av et oppstrøms gassrørledningsnett, vil det kunne ha krav på førsteprioritet for sitt behørig begrunnede rimelige behov for inntil 20 prosent av ledig kapasitet. Til dekning av sitt behørig begrunnede rimelige behov utover det dobbelte av sin forholdsmessige eierandel, må et selskap som er eier i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett derimot konkurrere på objektive og ikke-diskriminerende vilkår og på lik linje med andre naturgassforetak og kvalifiserte kunder om rett til bruk av denne ledige kapasiteten. Begrunnelsen for at eier har en førsteprioritet på inntil det dobbelte av sin eierandel, er at eier ofte vil ha et behov for transport som går utover dennes eierandel i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett. Departementet antar at en begrensning til det dobbelte av eierandelen i rimelig grad vil ivareta eierens behov, samtidig som de som ikke er eiere også vil kunne sikres adgang til oppstrøms

gassrørledningsnett når eier selv ikke har et behørig begrunnet rimelig behov for den ledige kapasiteten.

I og med at eier er gitt en førsteprioritet som overstiger dennes prosentvise eierandel, er det behov for en regel for fordeling også blant eierne. Dersom etterspurt kapasitet blant eierne overstiger den ledige kapasitet som er tilgjengelig, skal det foretas en fordeling av kapasiteten blant eierne på bakgrunn av fordelingsnøkkelene som er fastsatt i medhold av sjetten ledd.

Statoil vil som følge av den avsetningsinstruks Statoils generalforsamling fastsatte i mai 2001, som pålegger Statoil å avsette statens olje og gass sammen med sin egen, disponere Petoros førsteprioritet på vegne av staten etter denne bestemmelsen.

Til § 62

Denne bestemmelsen er en særbestemmelse for rett til bruk av ny kapasitet som blir tilgjengelig som følge av utvidelser av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. Bestemmelsen gir førsteprioritet til den som bekoster utvidelsen, i utgangspunktet oppad begrenset til den forholdsmessige andelen av investeringene den aktuelle bruker har bekostet. Departementet kan derimot bestemme at begrensningen til en andel av investeringen ikke skal gjelde, herunder gi et annet tak for den forholdsmessige andel av investeringen den som bekoster investeringen får førsteprioritet. Departementet vil kunne treffe slik beslutning hvor det er ubalanse mellom den enkeltes andel av investeringen og det volum som den enkelte forventes å ville transportere i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett. Bestemmelsen er en naturlig videreføring av § 61 syvende ledd om prioritet for eier av innretning ved fordeling av rett til bruk av ledig kapasitet.

Som følge av den avsetningsinstruks Statoils generalforsamling fastsatte i mai 2001, som pålegger Statoil å avsette statens olje og gass sammen med sin egen, vil Statoil disponere Petoros førsteprioritet på vegne av staten etter denne bestemmelsen, på samme måte som etter § 61 syvende ledd.

Til § 63

§ 63 første ledd:

I første ledd fremgår det at eier av oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffen, ikke kan kreve betaling for rett til bruk ut over det som fremgår av bestemmelsene fastsatt i og i medhold av kapittel 9. I praksis innebærer dette at tariff i førstehåndsmarkedet for bruk av kapasitet i Gassled vil være regulert i en egen forskrift fastsatt av departementet. Bestemmelsen innebærer videre at naturgassforetak som er eier i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett og som ønsker å få rett til bruk av kapasitet i dette oppstrøms gassrørledningsnett, må betale samme tariff som et naturgassforetak eller en kvalifisert kunde som ikke er eier. De fastsatte tariffene gjelder kun ved avtale i førstehåndsmarkedet.

§ 63 annet ledd:

I annet ledd fastslås det at for de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffene, skal disse betales for reservert kapasitet uten hensyn til om denne benyttes eller ikke. Dette vil bidra til mer effektiv utnyttelse av kapasiteten.

§ 63 tredje ledd:

Tredje ledd fastslår at tariffen består av to hovedelementer, et kapitalelement og et driftselement. Hva som inngår i de to hovedelementene fremgår av fjerde og femte ledd i bestemmelsen.

§ 63 fjerde ledd:

Fjerde ledd gir regler for fastsettelse av kapitalelementet. Kapitalelementet fastsettes av departementet. Av annet punktum fremgår det at departementet ved fastsettelsen av kapitalelementet skal ta hensyn til at best mulig ressursforvaltning fremmes. Videre følger det av tredje punktum at kapitalelementet skal fastsettes slik at eierne kan forvente en rimelig avkastning på investert kapital. Tariffer i nyere rørledninger er fastsatt slik at eierne kan forvente en realavkastning på syv prosent før skatt på totalkapitalen, med mulighet for mindre tilleggsinntekter for å stimulere til økt utnyttelse og kostnadseffektiv drift.

Avkastningsfastsettelsen for rørledninger og tilknyttede anlegg bygger blant annet på forutsetningen om at overskudd i hovedsak skal tas ut på feltet. Siste punktum i bestemmelsen fremholder at det også kan tas hensyn til "*andre særlige forhold*". Som et slikt annet forhold kan nevnes allerede inngåtte kontrakter om bruk av oppstrøms gassrørledningsnett.

§ 63 femte ledd:

Femte ledd inneholder regler om tariffens driftselement. I tillegg til kapitalelementet som fastsettes av departementet, kan eiere av oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer kreve et driftselement. Driftselementet kreves av eier av oppstrøms gassrørledningsnett eller operatør på vegne av eier, og må utmåles i henhold til det som fremgår av bestemmelsen her. Det vil si at driftselementet skal kreves slik at verken eier eller operatør av oppstrøms gassrørledningsnett har overskudd eller underskudd ved driften av dette, utover det som er fastsatt i medhold av fjerde ledd. For å sikre at driftselementet kreves slik som bestemt i første punktum, kan departementet bestemme hvilke kostnader det skal tas hensyn til ved beregning av driftselementet, herunder også hvilke kostnader det ikke kan tas hensyn til. Av siste punktum fremgår det at departementet kan samtykke i at driftselementet kreves på en annen måte enn etter prinsippet i første punktum for å gi incitament til effektiv drift.

§ 63 sjette ledd:

Departementet har igangsatt et arbeid for å fastsette hvordan kostnadene knyttet til forpliktelser ved fremtidig disponering av innrentninger for transport av naturgass skal dekkes.

Til § 64

§ 64 første ledd:

§ 64 åpner for et annenhåndsmarked for rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett. Overføring av rett til bruk av kapasitet i annenhåndsmarkedet kan skje ved at det inngås bilaterale avtaler mellom den som har inngått avtale om rett til kapasitet i første- eller annenhåndsmarkedet og et natrugassforetak eller en kvalifisert kunde, eller ved at det inngås slike avtaler via den markedsplassen for omsetting av bruksrettigheter som er opprettet etter § 64 fjerde ledd.

Det er et vilkår for å kunne inngå avtale i annenhåndsmarkedet at det aktuelle natrugassforetak eller kvalifiserte kunde som ønsker å få rett til bruk av kapasitet, har behov for transport av naturgass og denne gassen tilfredsstillende de spesifikasjonskrav som gjelder for det relevante oppstrøms gassrørledningsnett. Disse kravene er nærmere definert over, jfr

merknadene til § 59. Videre er det ved avtale i annenhåndsmarkedet kun anledning til å overføre rett til bruk av kapasitet til et naturgassforetak eller en kvalifisert kunde. For de oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffen i egen forskrift (Gassled), vil de fastsatte tariffene ikke gjelde i annenhåndsmarkedet. Den pris som avtales i annenhåndsmarkedet vil kunne avvike fra tariffen i førstehåndsmarkedet. Departementet har likevel anledning etter § 67 første ledd til å gi pålegg om at naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal gis rett til bruk av kapasitet i det enkelte tilfellet, herunder fastsette til hvilken tariff og øvrige vilkår overføring av rett til bruk i annenhåndsmarkedet skal skje.

§ 64 annet ledd:

Annet ledd gir regler for når en som i utgangspunktet har rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett, plikter å frigjøre sin rett til bruk av denne kapasiteten for andre. Bestemmelsen er hjemlet i petroleumsloven § 4-8 første ledd første punktum som sier at departementet kan bestemme at innretninger kan benyttes av andre, og nytt annet punktum som sier at naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, samt nytt tredje punktum som sier at departementet gir nærmere regler, fastsetter vilkår og gir pålegg for slik adgang, jf Ot. prp. nr. 81 (2001-2002).

For at den retten naturgassforetak og kvalifiserte kunder har til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett etter petroleumsloven § 4-8 første ledd nytt annet punktum skal fungere etter hensikten, må en bruker som ikke har behov for hele eller deler av sin rett til bruk av kapasitet, ikke til urimelig fortrengsel for andre sitte på denne kapasiteten. På denne bakgrunn vil en bruker som ikke har et behørig begrunnet rimelig behov for hele eller deler av kapasiteten måtte gi andre mulighet til å bruke seg denne. Plikten til å gi andre adgang til denne kapasiteten innebærer at kapasiteten må gjøres tilgjengelig på forretningsmessige vilkår. Den som har fått tildelt kapasitet i førstehåndsmarkedet eller som har ervervet kapasitet i annenhåndsmarkedet, kan imidlertid ikke kreve et urimelig høyt vederlag for å gi andre adgang til kapasitet han ikke selv har et behørig begrunnet rimelig behov for.

Hva som er et "*behørig begrunnet rimelig behov*" kan ikke fastslås generelt, men må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet. Eksempelvis vil en bruker kunne ha et rimelig behov for å ha tilgang til kapasitet han for øyeblikket ikke bruker, dersom dette er nødvendig for i fremtiden å kunne oppfylle eksisterende kontraktsforpliktelser i forhold til kjøper av naturgass. En som har inngått avtale om rett til bruk av kapasitet, vil også kunne ha et rimelig behov for denne i et kortsiktig marked for å kunne avsette gass på en hensiktsmessig måte i dette markedet. Det vises for øvrig i denne forbindelse til merknadene til § 61 sjette ledd, hvor det også omtales hva som nærmere anses å ligge i vilkåret "*behørig begrunnet rimelig behov*".

§ 64 tredje ledd:

I tredje ledd første punktum pålegges brukerne en informasjonsplikt til operatøren. Operatøren skal for det første gis informasjon om forhold som nevnt i annet ledd. Det vil si at dersom en bruker ikke har behov for kapasitet i fremtiden, skal han informere operatøren om dette. Videre skal operatøren underrettes om avtaler i annenhåndsmarkedet.

Bestemmelsen sikrer operatøren oversikt over hvem som til enhver tid har rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett. Informasjonsplikten er fastsatt for at operatøren skal kunne oppfylle sitt ansvar som systemoperatør, og av hensyn til at tredjeparter som ønsker adgang til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett skal kunne få informasjon om ledig kapasitet og kapasitet som ikke benyttes, jfr § 66 fjerde ledd. Operatøren plikter å hindre at andre, herunder eiere av oppstrøms gassrørledningsnett og andre brukere, får kjennskap til

forretningshemmeligheter operatøren får vite om på bakgrunn av første punktum, jfr § 66 siste ledd.

§ 64 fjerde ledd:

I denne bestemmelsen pålegges operatøren, det vil for de oppstrøms gassrørledningsnett som omfattes av Gassled si Gassco, å tilrettelegge og drive en markeds plass for overføring av rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett i annenhåndsmarkedet. De reglene operatøren fastsetter for markeds plassen skal godkjennes av departementet. Det legges til grunn at operatøren vil konsultere brukerne før slik regler forelegges departementet for godkjenning. Det er frivillig om aktørene velger å inngå avtaler i annenhåndsmarkedet på bilateralt grunnlag eller gjennom markeds plassen tilrettelagt av operatøren. Andre enn operatøren kan ikke drive en slik markeds plass uten etter samtykke fra departementet. Reglene om at det kreves samtykke til å drive markeds plass forhindrer derimot ikke den enkelte fra å markedsføre sin egen rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett.

Til § 65:

Etter petroleumsloven § 4-8, første ledd skal avtale om bruk av innretning som omfattes av petroleumsloven § 4-2 og § 4-3 forelegges departementet for godkjenning. Et oppstrøms gassrørledningsnett vil være en slik innretning i petroleumslovens forstand. Plikten til å forelegge avtaler for departementet til godkjenning etter nevnte bestemmelse, vil også gjelde for overdragelse av rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett i et annenhåndsmarked. I henhold til § 65 skal likevel den enkelte avtale om bruk av oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet har fastsatt tariffer i egen forskrift (Gassled), i utgangspunktet ikke forelegges departementet for godkjenning. Departementet kan likevel bestemme for alle eller for enkelte avtaler eller typer av avtaler at disse skal forelegges for godkjenning på vanlig måte etter reglene i petroleumsloven § 4-8. I henhold til annet ledd skal avtaler i førstehåndsmarkedet inngås i henhold til standardavtaler utformet av operatøren og godkjent av departementet. Før departementet godkjenner standardavtale skal departementet konsultere eier. Siste ledd gir departementet mulighet til å følge utviklingen av pris og øvrige vilkår for rett til bruk i annenhåndsmarkedet, enten selv eller ved å utpeke en annen til å gjøre dette, eksempelvis operatøren av det aktuelle oppstrøm gassrørledningsnett.

Til § 66:

§ 66 regulerer operatørens ansvar for driften av oppstrøms gassrørledningsnett. Operatøren for oppstrøms gassrørledningsnett har en viktig oppgave i å bidra til en samlet god utnyttelse av ressursene på norsk kontinentalsokkel. Gjennom de restruktureringer som har skjedd den siste tiden, særlig vedrørende gassforvaltningen, har det aktualisert seg et behov for nærmere regulering av operatørens ansvar for driften av oppstrøms gassrørledningsnett.

Gjennom Gassforhandlingsutvalget (GFU) ble det solgt kildenøytral gass der kontraktene etter inngåelse ble allokert til felt i samsvar med samfunnsøkonomiske kriterier. GFU er permanent avviklet med virkning fra 1. januar 2002. Mens situasjonen tidligere var at gassalgskontrakter ble inngått for det enkelt felt, men likevel av den enkelte eier av gassen på den ene side og kjøper på den annen side, er situasjonen nå at det enkelte selskap selv er ansvarlig for å selge sin forholdsmessige andel av gassen fra det enkelte felt på individuell basis. Når hvert selskap selger sin gass på individuelt grunnlag, vil utfordringene for operatøren med hensyn til å sikre en effektiv drift av oppstrøms gassrørledningsnett være større. Oppfyllelse av den enkelte salgskontrakt kan i større grad en tidligere tenkes å komme i konflikt med en samlet god utnyttelse av oppstrøms gassrørledningsnett.

Driften av oppstrøms gassrørledningsnett ble tidligere utført av en av eierne av det enkelte oppstrøms gassrørledningsnett, ved at denne ble gitt rollen som operatør. Det rettslige grunnlaget for operatørens virksomhet var i stor grad regulert i eieravtalen, og i transportavtaler mellom eierne og brukere av rørledningene. Transportavtalene inneholdt prosedyrer, rutiner mv. i forbindelse med operatørens planlegging, overvåking, koordinering og styring av gasstransporten fra feltene hvor naturgass produseres og til landingspunktet. Disse avtalene ga samlet sett et grunnlag for operatøren til drift av oppstrøms gassrørledningsnett.

Effektiv drift av oppstrøms gassrørledningsnett forutsetter bl.a. at operatøren er i stand til å pålegge brukerne av oppstrøms gassrørledningsnett og rettighetshavere til produserende felt å tilpasse sin virksomhet. Slik tilpasning vil i enkelte tilfeller være nødvendig for å sikre en samlet god utnyttelse av ressursene på norsk kontinentalsokkel. Operatøren må nå som selskapsbaserte salg er innført, forholde seg til hvert selskap som eier den naturgassen som skal transporteres. I den grad flere selskaper har ønsker i forbindelse med bruk av oppstrøms gassrørledningsnett som ikke kan forenes, må operatøren sikres en rett til å drive virksomheten på en hensiktsmessig måte. Departementet ser på denne bakgrunn behov for å regulere operatørens driftsansvar gjennom forskrift.

I § 66 første ledd fastslås det at operatøren skal forestå driften av oppstrøms gassrørledningsnett på en god og forsvarlig måte. Ved utførelsen av disse oppgavene skal operatøren opptre nøytralt og ikke-diskriminerende.

Annet, tredje og fjerde ledd får anvendelse for oppstrøms gassrørledningsnett som omfattes av forskrift om fastsettelse av tariffer. I praksis vil dette si de rørledninger som omfattes av Gassled hvor Gassco er operatør.

I § 66 annet ledd reguleres det samordningsansvaret som operatøren har i forbindelse med driften av oppstrøms gassrørledningsnett. Det gjelder prosessene for nominasjon av gasskvalitet, vedlikeholdsplanlegging og utvikling av det samlede oppstrøms gassrørledningsnettet. Dette er et omfattende arbeid som stiller store krav til faglig kompetanse. Det er viktig at disse prosessene koordineres, og det er derfor hensiktsmessig at operatøren har ansvar for denne samordningen.

I forbindelse med ansvaret for samordning av prosessene for utvikling av oppstrøms gassrørledningsnett, plikter operatøren å utarbeide og holde oppdatert en overordnet transportplan for naturgass i oppstrøms gassrørledningsnett og tilhørende anlegg.

§ 66 tredje ledd gir operatøren rett til i visse tilfeller å kreve at brukere av oppstrøms gassrørledningsnett og rettighetshavere til produserende felt tilpasser sin virksomhet, for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning og en effektiv drift av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett. Slike tilpasninger kan eksempelvis gå ut på at disse plikter å produsere mer eller mindre petroleum enn planlagt.

Retten for operatøren til å kreve tilpasninger i aktiviteten inntreffer ved "*uforutsette hendelser*" som kan føre til "*vesentlige*" driftsmessige forstyrrelser eller at spesifikasjonskravene ved utgangen ikke nås. Kun i "*særlig tilfeller*" kan operatøren kreve at en produsent av naturgass som ikke er bruker av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett tilpasser sine aktiviteter. "*Særlige tilfeller*" må bl.a. antas å foreligge hvor det ikke er mulig å unngå vesentlige driftsmessige forstyrrelser ved å kreve tilpasninger fra eksisterende brukere.

Et eksempel på en "uforutsett hendelse" kan være at et felt som leverer naturgass som er nødvendig for sammensetningen av gassen i oppstrøms gassrørledningsnett, må stenge ned utenom planlagte nedstengninger. Planlagte nedstengninger og forventede driftsmessige avbrudd er ikke en uforutsett hendelse og må tas høyde for ved planleggingen av aktiviteten. I slike tilfeller gis ikke operatøren myndighet til å gi pålegg etter denne bestemmelsen.

Hva som er vesentlige problemer kan ikke fastslås generelt, men må avgjøres i det konkrete tilfellet. Operatøren avgjør hva som er vesentlig i det enkelte tilfellet.

I § 66 fjerde ledd reguleres hvilke opplysninger om oppstrøms gassrørledningsnett som skal gjøres tilgjengelig av operatøren. Hensynet bak bestemmelsen er å sikre eksisterende og potensielle brukere informasjon om tilgjengelig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. Operatøren har plikt til å sikre at det ikke gis opplysninger om forretningshemmeligheter, for eksempel opplysninger om hvilken kapasitet en bestemt bruker har i oppstrøms gassrørledningsnett.

Til § 67:

Bestemmelsen gir departementet rett til å gi pålegg i tilknytning til oppstrøms gassrørledningsnett i to forskjellige typer tilfelle. Etter første ledd kan departementet gi pålegg for å sikre at naturgassforetak og kvalifiserte kunder gis rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett i medhold av bestemmelsene i dette kapittel. Slikt pålegg kan eksempelvis gis hvor eier uten grunn unnlater å gjøre all ledig kapasitet tilgjengelig. Videre kan pålegg som nevnt tenkes gitt hvor en som har fått rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett og som ikke selv lenger har et behørig begrunnet rimelig behov for denne, uten grunn unnlater å gjøre kapasiteten tilgjengelig i tråd med bestemmelsen i § 64 annet ledd.

Etter annet ledd kan departementet også gi pålegg om en annen fordeling av kapasitet enn den som følger av reglene i dette kapittel, dersom hensynet til best mulig ressursforvaltning, herunder forsyningsregularitet og produksjonsregularitet, tilsier det og en slik fordeling ikke er til urimelig fortrengsel for eiers eget behov, eller for den som allerede er sikret rett til bruk. Departementet kan på samme måte gi pålegg om fordeling og refordeling av kapasitet av hensyn til effektiv eksisterende og fremtidig produksjon. Hensynet til effektiv produksjon av felt med marginal økonomisk lønnsomhet kan også begrunne et pålegg som nevnt. Dette reflekterer bestemmelsen i gassmarkedsdirektivets artikkel 23 nr. 2 b)

Departementet kan gi pålegg etter *første og annet ledd* direkte eller gjennom operatøren. Pålegget rettes til eier eller den med rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett og vil gå ut på å gi et bestemt naturgassforetak eller kvalifisert kunde, eller en gruppe av slike, adgang til oppstrøms gassrørledningsnett for et bestemt tidsrom, for en bestemt mengde naturgass, for all naturgass fra et bestemt felt eller lignende. I slike tilfeller kan departementet fastsette pris og andre vilkår for bruken. Den pris som fastsettes må baseres på de kostnader den som fratras kapasitet har hatt ved anskaffelsen av kapasiteten, jfr tredje ledd.

Til § 68

Bestemmelsen gir regler om en tvisteløsningsmekanisme. Bestemmelsen i § 68 er fastsatt som ledd i gjennomføringen av gassmarkedsdirektivets artikkel 23 nr. 3 i norsk lovgivning. Departementet kan selv være tvisteløsningsorgan eller oppnevne et slikt særskilt. Det vil være

opp til departementet å bestemme om et eget tvisteløsningsorgan eventuelt skal etableres på permanent basis eller oppnevnes for å tre sammen i aktuelle tilfeller. Partene i en slik tvist vil normalt kunne være det enkelte naturgassforetak eller kvalifiserte kunde som ønsker adgang til bruk av kapasitet på den ene side, og operatøren som forestår driften av oppstrøms gassrørledningsnett eller eier av dette på den annen.

Til § 69

§ 69 første ledd:

Første ledd angir et begrenset virkeområde for enkelte av bestemmelsene i kapittel 9. For oppstrøms gassrørledningsnett som ikke er omfattet av egen forskrift om fastsettelse av tariffer, det vil si oppstrøms gassrørledningsnett som ikke er omfattet av Gassled, vil kun enkelte av bestemmelsene i kapittel 9 få anvendelse. Det vises til de generelle kommentarene og kommentarene til § 59 over for en nærmere begrunnelse for dette skillet.

Videre fastslås det i annet punktum at i oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariffer i forskrift skal operatøren, dvs Gassco, ha en fri stilling i forhold til eierne av oppstrøms gassrørledningsnett, det vil si Gassled. Slike oppstrøms gassrørledningsnett vil som nevnt over kjennetegnes av tredjepartsbruk og av at flere oppstrøms gassrørledningsnett er samlet i en eierstruktur. For å bidra til å sikre naturgassforetak og kvalifiserte kunder adgang på objektive og ikke-diskriminerende vilkår i slike oppstrøms gassrørledningsnett, er det særlig viktig med en uavhengig operatør. Dette ivaretas ved at operatøren ikke kan instrueres generelt eller konkret av eierne av det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett når det gjelder oppgaver som er lagt til operatøren i dette kapittel eller i medhold av dette kapittel. Dette vil eksempelvis gjelde avgjørelser om hvorvidt det foreligger et behørig begrunnet rimelig behov for transport og/eller behandling av naturgass og hva som finnes av ledig kapasitet. I en bestemmelse er eier gitt en vetorett i form av at eierens godkjenning er nødvendig, jfr § 61 annet ledd om hva som skal ansees som fysisk tilgjengelig kapasitet.

§ 69 annet ledd:

Annet ledd gir departementet adgang til å bestemme at også tilknyttede anlegg til oppstrøms gassrørledningsnett skal omfattes av reglene som gjelder for oppstrøms gassrørledningsnett fastsatt i og i medhold av dette kapittel. Det vil kunne være aktuelt å fastsette dette for tilknyttede anlegg for å sikre en helhetlig regulering av flere innretninger for transport og behandling av petroleum. Det kan således være behov for tilsvarende regulering som for et oppstrøms gassrørledningsnett selv om en innretning i et gitt tilfelle ikke faller inn under definisjonen av et oppstrøms gassrørledningsnett, samt for tilknyttede innretninger for transport og behandling av kondensat. Dette vil eksempelvis kunne være tilfelle for mottaksterminalene på kontinentet, som i henhold til gassmarkedsdirektivet ikke vil være å anse som oppstrøms gassrørledningsnett.

Til § 70

I medhold av denne bestemmelsen vil departementet kunne fastsette utfyllende bestemmelser ved forskrift eller ved enkeltvedtak. Forskriften om fastsettelse av tariffer for bruk av oppstrøms gassrørledningsnett vil bl.a. bli fastsatt i medhold av denne regelen.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

Forskrift om endring i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.

UTKAST

Forskrift om endring i forskrift 27. juni 1997 nr. 653 til lov om petroleumsvirksomhet.

Fastsatt ved kgl.res. xx xx 2002. Fastsatt med hjemmel i lov 29.november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet §§ 10-18 første ledd og § 4-8

I

Kapittel 9 Adgang til oppstrøms gassrørledningsnett

§ 59 Prinsipper for adgang til oppstrøms gassrørledningsnett

Naturgassforetak og kvalifiserte kunder som har et behørig begrunnet rimelig behov for transport og/eller behandling av naturgass skal på objektive og ikke-diskriminerende vilkår ha rett til adgang til oppstrøms gassrørledningsnett, herunder anlegg som yter tilknyttede tekniske tjenester i forbindelse med slik adgang, i samsvar med reglene i dette kapittel.

Operatør, eier og den med rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett skal ved mottak av forespørsler fra naturgassforetak og kvalifiserte kunder om adgang til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett sørge for at slike forespørsler behandles innen rimelig tid.

Det er et vilkår for rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett at naturgass for transport og/eller behandling har spesifikasjoner som med rimelighet er forenlige med tekniske krav for og hensynet til effektiv drift av oppstrøms gassrørledningsnett, herunder tilstrekkelig trykk ved inngangen til at slik naturgass kan nå utgangen, og er forenlig med leveransekravene.

Operatøren kan nekte adgang når vilkårene for rett til bruk etter denne bestemmelsen ikke er oppfylt.

§ 60 Definisjoner

Med eier forstås i dette kapittel både interessentskap og selskap som eier oppstrøms gassrørledningsnett, og deltakere i slike interessentskap og selskap.

Med ledig kapasitet forstås i dette kapittel den kapasitet som er fysisk tilgjengelig til enhver tid, unntatt den kapasitet som er nødvendig for å oppfylle eksisterende avtaler om rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett og for å sikre god operasjonell drift av oppstrøms gassrørledningsnett.

Med avtale i førstehåndsmarkedet forstås i dette kapittel avtale om rett til bruk av ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett som naturgassforetak eller kvalifiserte kunder inngår med eier av oppstrøms gassrørledningsnett i egenskap av eier, eller med operatøren på vegne av eier i egenskap av eier.

Med avtale i annenhåndsmarkedet forstås i dette kapittel annen avtale om overføring av rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett enn den som omfattes av avtale i førstehåndsmarkedet.

Med tariff forstås i dette kapittel betaling for rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett.

§ 61 Inngåelse av avtale i førstehåndsmarkedet

Eier skal gjøre ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett i førstehåndsmarkedet tilgjengelig samlet gjennom operatøren. Ledig kapasitet skal kun gjøres tilgjengelig for naturgassforetak og kvalifiserte kunder. Avtale i førstehåndsmarkedet inngås med operatøren på vegne av eieren.

Operatøren skal fremlegge en innstilling til eier om hva som skal anses som fysisk tilgjengelig kapasitet. Før operatøren legger innstillingen til grunn ved fastsettelse av ledig kapasitet, må eier ha godkjent innstillingen.

Operatøren skal til kunngjorte tidspunkter åpne for at naturgassforetak og kvalifiserte kunder kan reservere rett til bruk av ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett for gitte tidsrom. Operatøren fastsetter på bakgrunn av reglene i og i medhold av dette kapittel hvilken kapasitet som til enhver tid er ledig. Det skal settes frist for slik reservasjon. Det skal åpnes for reservasjon av ledig kapasitet på kortsiktig og langsiktig basis.

Dersom summen av etterspurte reserveringer som nevnt i første ledd ved fristens utløp ikke overstiger den kapasitet som det er åpnet for reservasjon av, skal naturgassforetak og kvalifiserte kunder tildeles rett til bruk av ledig kapasitet i henhold til sine reserveringer. Etter slik tildeling skal øvrig ledig kapasitet som etterspørres, og som det er åpnet for reservasjon av i henhold til første ledd, tildeles naturgassforetak og kvalifiserte kunder fortløpende.

Rett til bruk av ledig kapasitet på langsiktig basis skal tildeles før rett til bruk av ledig kapasitet på kortsiktig basis. Før tildeling av rett til bruk av ledig kapasitet på langsiktig basis kan operatøren fastsette en andel av ledig kapasitet som skal tilbakeholdes for tildeling på kortsiktig basis på et senere tidspunkt.

Dersom summen av etterspurte reserveringer overstiger den ledige kapasitet som det er åpnet for reservasjon av i henhold til annet ledd, skal naturgassforetak og kvalifiserte kunder tildeles rett til bruk av ledig kapasitet i henhold til en fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkelen skal fastsettes for bestemte tidsrom av operatøren, basert på det enkelte naturgassforetak og kvalifiserte kunde sin produksjon, salg, lån eller kjøp av naturgass som medfører behov for transport og/eller behandling i oppstrøms gassrørledningsnett, korrigert for dennes eksisterende rett til bruk.

Ved fordeling av rett til bruk av ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett skal det likevel først tas hensyn til eierens behørig begrunnede rimelige behov, oppad begrenset til det dobbelte av dennes eierandel i det aktuelle oppstrøms gassrørledningsnett. Dersom summen av etterspurt reservasjon fra eierne etter første punktum overstiger den kapasitet som det er åpnet for reservasjon av, skal det tildeles rett til bruk blant eierne basert på fordelingsnøkkelen i femte ledd.

§ 62 Fordeling av ny kapasitet som følge av utvidelser

Ved fordeling av rett til bruk av økt ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett, skal det først tas hensyn til behørig begrunnet rimelig behov til den som bekoster slik kapasitet, oppad begrenset til dennes andel av investeringen. Departementet kan bestemme at begrensningen oppad til den enkeltes andel av investeringen etter første punktum ikke skal gjelde, herunder fastsette en annen begrensning.

§ 63 Tariff ved avtale i førstehåndsmarkedet

Tariff ved avtale i førstehåndsmarkedet skal være i overensstemmelse med bestemmelsene fastsatt i og i medhold av dette kapittel.

Tariff skal betales for den rett bruker har til kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett uavhengig av om denne kapasiteten faktisk benyttes.

Tariffen består av et kapitalelement og et driftselement.

Kapitalelementet fastsettes av departementet. Ved fastsettelse skal det tas hensyn til at best mulig ressursforvaltning fremmes. Kapitalelementet skal videre fastsettes slik at eier kan forvente en rimelig avkastning på investert kapital. Det kan også tas hensyn til andre særlige forhold.

Driftselementet skal være slik at verken eier eller operatøren har tap eller fortjeneste ved driften av oppstrøms gassrørledningsnett ut over den avkastning som er fastsatt i medhold av fjerde ledd. Departementet kan fastsette hvilke kostnader det skal tas hensyn til ved beregning av driftselementet. Dersom hensynet til effektiv drift tilsier det, kan departementet samtykke i at prinsippet som nevnt i første punktum fravikes.

Departementet fastsetter hvordan kostnader knyttet til forpliktelser ved fremtidig disponering av innretninger for transport av naturgass skal dekkes.

§ 64 Overføring av rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett - annenhåndsmarkedet

Rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett kan overføres ved avtale i annenhåndsmarkedet. Slik avtale kan kun inngås med naturgassforetak og kvalifiserte kunder som har behov for transport og/eller behandling av naturgass som samsvarer med de krav som gjelder for det relevante oppstrøms gassrørledningsnettet, jfr § 59 tredje ledd.

Når den som har rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett ikke lenger selv har behørig begrunnet rimelig behov for hele eller deler av denne, skal naturgassforetak og kvalifiserte kunder som oppfyller vilkårene i første ledd, ha rett til adgang til denne kapasiteten.

Operatøren skal gis opplysninger om forhold som nevnt i annet ledd og skal underrettes når det er inngått avtale i annenhåndsmarkedet.

Operatøren skal tilrettelegge og drive en markeds plass for overføring av rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett. Operatøren skal utarbeide regler for

markedsplassen som skal godkjennes av departementet. Andre enn operatøren kan ikke drive markeds plass for overføring av rett til bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett som de ikke selv disponerer, uten etter samtykke fra departementet.

§ 65 Departementets behandling av avtaler om bruk

Den enkelte avtale om bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett inngått med naturgassforetak og kvalifiserte kunder skal ikke fremsendes departementet for godkjenning, med mindre departementet bestemmer dette.

Avtaler i førstehåndsmarkedet skal inngås i henhold til standardavtale utarbeidet av operatøren og godkjent av departementet. Før departementet godkjenner standardavtalen, skal eier gis anledning til å uttale seg om vilkår og betingelser i utkastet.

Departementet kan bestemme at avtale om bruk av kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett og vilkårene for overføring av rett til bruk som nevnt i annenhåndsmarkedet, skal meddeles departementet eller den departementet utpeker.

§ 66 Systemansvar

Operatøren skal forestå driften av oppstrøms gassrørledningsnett på en god og forsvarlig måte. Operatøren skal opptre nøytralt og ikke-diskriminerende.

Operatøren skal samordne nominasjoner av gasskvalitet ved inngang og utgang av oppstrøms gassrørledningsnett, vedlikeholdsplanlegging i oppstrøms gassrørledningsnett og tilknyttede felt, samt videreutvikling av oppstrøms gassrørledningsnett.

Operatøren kan ved uforutsette hendelser kreve at brukere tilpasser sine leveranser av naturgass ved inngangen til oppstrøms gassrørledningsnett for å sikre at produsert naturgass ikke skaper vesentlige driftsmessige forstyrrelser eller forringelse av gasskvalitet slik at spesifikasjonskravene ved utgangen av oppstrøms gassrørledningsnett ikke blir møtt. I særlige tilfeller kan operatøren også kreve at rettighetshaver til utvinningstillatelse hvor det utvinnes petroleum tilpasser sin virksomhet i utvinningstillatelsen for å imøtekomme hensynene etter første punktum.

Operatøren skal gjøre tilgjengelig opplysninger om ledig kapasitet i oppstrøms gassrørledningsnett samt om kapasitet som nevnt i § 64 tredje ledd, Operatøren plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til forretningshemmeligheter operatøren får vite om i henhold til denne forskrift, med mindre denne har krav på slike opplysninger i henhold til lov eller forskrift.

§ 67 Pålegg

Dersom naturgassforetak og kvalifiserte kunder ikke gis adgang til oppstrøms gassrørledningsnett i samsvar med bestemmelsene i dette kapittel kan departementet, direkte eller gjennom operatøren, gi eier eller den som har rett til bruk av oppstrøms gassrørledningsnett pålegg om å gi disse rett til bruk av kapasitet.

Departementet kan gi pålegg om fordeling og refordeling av kapasitet dersom departementet finner at kapasiteten ikke er fordelt eller fordeles på en måte som sikrer en best mulig

ressursforvaltning, herunder forsyningsregularitet og produksjonsregularitet. Departementet kan også gi pålegg om fordeling og refordeling av kapasitet for å unngå vanskeligheter i oppstrøms gassrørledningsnett som ikke med rimelighet kan overvinnes, og som kan svekke effektiv eksisterende og planlagt produksjon av petroleum, herunder i forekomster med begrenset økonomisk levedyktighet.

Naturgassforetak og kvalifiserte kunder som fratras kapasitet i medhold av bestemmelsene i første eller annet ledd, skal gis kompensasjon som tar hensyn til deres kostnader ved anskaffelse av slik kapasitet.

§ 68 Tvister

Uenighet om adgang til oppstrøms gassrørledningsnett kan bringes inn for departementet eller den departementet bemyndiger for endelig avgjørelse. Slik avgjørelse skal fattes uten ugrunnet opphold etter at saken er brakt inn. Departementet eller den departementet bemyndiger kan, som tvisteløsningsorgan, kreve at eier av slike innretninger må avgi separat regnskap for transport i oppstrøms gassrørledningsnett, samt øvrige opplysninger for løsning av tvisten.

§ 69 Virkeområdet for enkelte bestemmelser i dette kapittel

Reglene i §§ 59 fjerde ledd, 61 unntatt syvende ledd første punktum, 63, 64 tredje og fjerde ledd, 65 og 66 annet, tredje og fjerde ledd får kun anvendelse for oppstrøms gassrørledningsnett som omfattes av forskrift om fastsettelse av tariff. I oppstrøms gassrørledningsnett hvor departementet fastsetter tariff kan eier av oppstrøms gassrørledningsnett ikke instruere operatøren i utførelsen av oppgaver tillagt operatøren i eller i medhold av dette kapitlet, med mindre annet er særskilt bestemt i denne forskrift.

Departementet kan bestemme at også tilknyttede anlegg til oppstrøms gassrørledningsnett, så som behandlingsanlegg, terminal og endelig mottaksterminal, samt innretninger for transport og behandling av kondensat, skal omfattes av reglene om oppstrøms gassrørledningsnett gitt i og i medhold av denne forskrift.

§ 70 Utfyllende bestemmelser

Departementet fastsetter utfyllende bestemmelser til reglene i dette kapitlet ved forskrift eller enkeltvedtak.

II

Någjeldende kapittel 9 blir nytt kapittel 10.

Någjeldende §§ 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75 og 76 blir henholdsvis §§ 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87 og 88.

III

Forskriften trer i kraft 1. januar 2003.